

2. Vzdělání a vzdělávání

Vzdělávání je proces cílevědomého a systematického učení a vzdělání je souhrn znalostí, které jsou výsledkem tohoto procesu. Častěji se však pojem vzdělání zužuje na formální uznání výsledků učení. Dosažená úroveň vzdělání patří mezi základní charakteristiky sloužící k posuzování kulturní úrovně a kvality lidského kapitálu.

K hodnocení vzdělanostní úrovně mužů a žen v kraji byly využity výsledky z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), které poskytuje, s výjimkou sčítání lidu konajícího se jednou za 10 let, každoroční informace o vzdělanostní struktuře obyvatelstva ve věku 15 a více let. Pro část kapitoly týkající se procesu vzdělávání byla získána data z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, přičemž pozornost je věnována především vývoji počtu dětí/žáků/studentů a absolventů v jednotlivých druzích vzdělávání. Učitelé a akademičtí pracovníci jsou uváděni, pokud není řečeno jinak, jako přepočtení na plně zaměstnané.

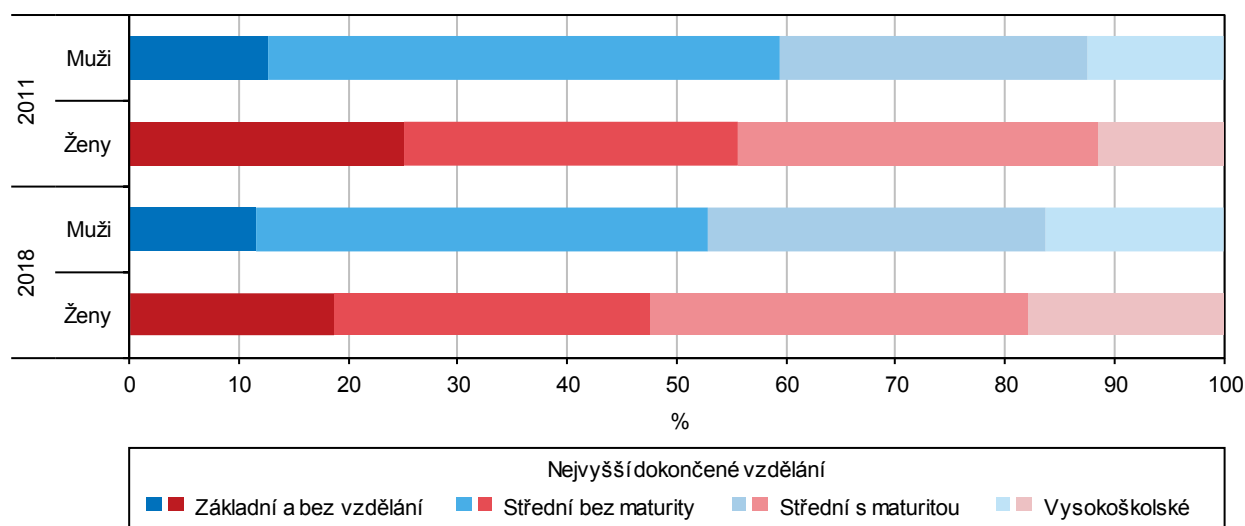
Vzdělanost podle nejvyššího stupně ukončeného vzdělání

Struktura populace 15letých a starších podle vzdělání v Moravskoslezském kraji se v posledních letech vyznačovala tím, že v případě žen byla nejvíce (nikoli však dominantně) zastoupena skupina se středoškolským vzděláním s maturitou, kdežto mezi muži převládalo střední vzdělání s výučním listem. V roce 2018 mělo středoškolské vzdělání s maturitou 34,5 % žen (a 30,8 % všech mužů) bydlících v Moravskoslezském kraji. Vyučeno bez maturity (reprezentováno zejména učebními obory s výučním listem) potom bylo 41,3 % mužů (ale jen 28,7 % žen). Na vysokoškolské vzdělání dosáhlo 16,3 % mužů a 18,0 % žen. Na vyšší než základní vzdělání nedosáhlo 18,7 % žen a 11,6 % mužů.

Úroveň vzdělanosti se ve srovnání s minulostí napříč celou populací zvyšovala. Bylo to dáno jednak stupňujícími se požadavky společnosti na dosažené vzdělání, jednak podstatně větší nabídkou maturitních a vysokoškolských oborů. Od mladší generace tak bylo očekáváno dosažení vyšší úrovně vzdělání, což (republikové) statistiky z VŠPS jednoznačně potvrzují.

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle pohlaví a vzdělání v Moravskoslezském kraji

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil

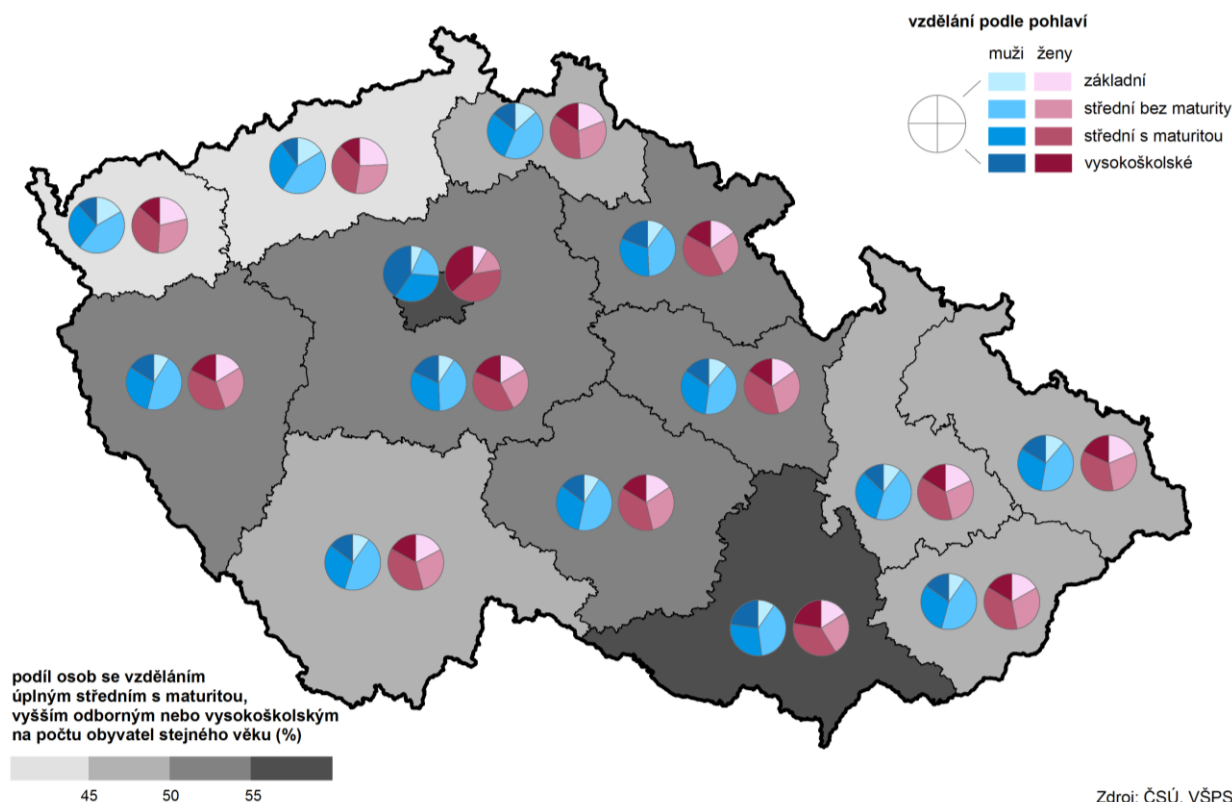

Z pohledu genderu byl trend rostoucí úrovně vzdělanosti markantnější v případě žen. V Moravskoslezském kraji se mezi roky 2011 a 2018 zvýšil podíl vysokoškoláků ve věku 15 a více let mezi ženami o 6,4 p. b. a v případě mužů o 3,9 p. b. Strmější růst tohoto ukazatele zapříčil, že od roku 2015 byl podíl vysokoškolsky vzdělaných žen vyšší než v případě mužů. Za stejné období se mezi ženami snížil podíl osob s maximálně základním vzděláním o 6,3 p. b., mezi muži jen o 1,0 p. b. Přesto zůstával v roce 2018 tento podíl v případě

žen o dost vyšší než v případě mužů (o 7,1 p. b.), což bylo ovlivněno zejména starší generací žen, které se dříve vdávaly, měly děti a společnost nebyla nakloněna ke vzdělávání žen, jako je tomu dnes.

Nejpočetněji zastoupené v kraji byly u obou pohlaví další dva stupně vzdělání – střední bez maturity a střední s maturitou. Lišilo se však jejich pořadí. Podíl osob se středním vzděláním s maturitou od roku 2011 u obou pohlaví vzrostl, ve srovnání s ostatními stupni vzdělání však byla změna nejmenší. V případě mužů činila +2,7 p. b., v případě žen +1,7 p. b. Mezi ženami si tak toto vzdělání s podílem 34,5 % upevnilo svou vedoucí pozici před středním vzděláním bez maturity (podíl 28,7 %). I přes výrazný pokles o 5,6 p. b. proti roku 2011 dosáhlo jednoznačně nejvíce mužů (41,3 %) středního vzdělání bez maturity. Převaha nad středním vzděláním s maturitou tedy činila více než 10 p. b.

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle pohlaví, vzdělání a krajů v roce 2018

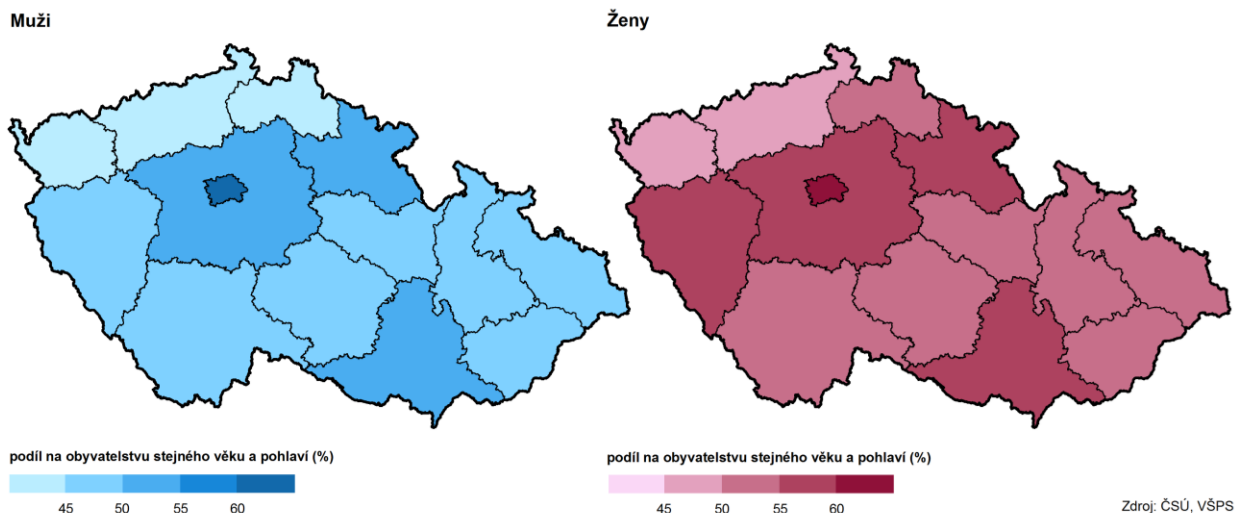
Srovnáme-li krajské hodnoty s republikovými, pak musíme hodnotit celkovou úroveň vzdělanosti obyvatel 15letých a starších v roce 2018 jako mírně podprůměrnou. Pro obě pohlaví totiž platilo, že krajské podíly byly v případě nižších stupňů vzdělání (základní, střední bez maturity) větší, naopak v případě obou vyšších stupňů (střední s maturitou, vysoká škola) menší. V rámci objektivnosti je třeba vzít v úvahu, že celorepubliková čísla do značné míry ovlivňovala Praha. Ta se totiž od ostatních regionů svou vzdělanostní strukturou naprosto odlišovala. Hlavní město představovalo nejvýznamnější centrum vysokého školství a sídlo dalších vzdělávacích institucí, koncentrovalo se zde množství specializovaných a vysoce kvalifikovaných pracovních pozic. To se ve struktuře obyvatelstva projevilo vysokým zastoupením osob s vyšším stupněm vzdělání, zejména pak vysokoškoláků, kteří tvořili 40,4% podíl v případě mužů a 36,4% podíl v případě žen. Vedle Prahy byl podíl vysokoškolsky vzdělaných mužů vyšší než podíl vysokoškolsky vzdělaných žen ještě v Jihomoravském kraji a Královéhradeckém kraji.

Jednoznačně nejvyšší zastoupení vzdělanějšího obyvatelstva (se vzděláním středním s maturitou, vyšším odborným nebo vysokoškolským) v roce 2018 dosáhla obě pohlaví v Praze (muži 73,5 %, ženy 77,5 %). Na dalších místech, ale s podstatně nižšími hodnotami podílů, se umístily kraje Jihomoravský, Středočeský a Královéhradecký, v nichž ženy překročily hranici 55 % a muži 50 %. Pro úplnost je třeba dodat, že 55%

hranici překonaly také ženy v Plzeňském kraji. Na opačné straně žebříčku stály jak v případě mužů, tak i žen severozápadní kraje Karlovarský (minimální podíl u mužů 39,4 %), Ústecký (minimální podíl u žen 47,4 %) a Liberecký.

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let se vzděláním středoškolským s maturitou, vyšším odborným nebo vysokoškolským podle pohlaví a krajů v roce 2018

Ve všech krajích platilo, že podíly žen s vyšší úrovní vzdělání převýšily hodnoty, kterých dosáhli jejich mužské protějšky. V rámci celé republiky činila převaha žen nad muži 6,9 p. b. (ženy 57,1 % vs. muži 50,2 %). Nejvyšší rozdíl ve vzdělanosti mezi muži a ženami činila 9,6 p. b. v Karlovarském kraji (při nízké úrovni vzdělanosti obou pohlaví), následovaly Plzeňský kraj s rozdílem 9,1 p. b. a Jihočeský kraj s 8,8 p. b. Naopak v Praze si byla obě pohlaví zastoupením obyvatelstva s vyšší úrovní vzdělání nejbližší, když rozdíl činil 4,0 p. b. ve prospěch žen, na dalším místě byl s 5,4 p. b. Moravskoslezský kraj (s relativně nižší úrovní vzdělanosti žen 52,5 % a šestým nejvyšším podílem vzdělanosti mužů 47,1 %).

Učitelé

Školství jako odvětví je tradičně doménou žen. Důvodů feminizace českého školství může být několik. Ženy mají celkově blíže k povolání pedagogického pracovníka a určitou roli hraje i rozložení pracovní doby a volno v období prázdnin. Naopak nižší podíl mužů ve školství je ovlivněn zejména nižším finančním ohodnocením, klesající společenskou prestiží tohoto povolání či malou možností kariérního postupu. To vše má vliv na strukturu pedagogických sborů na našich školách.

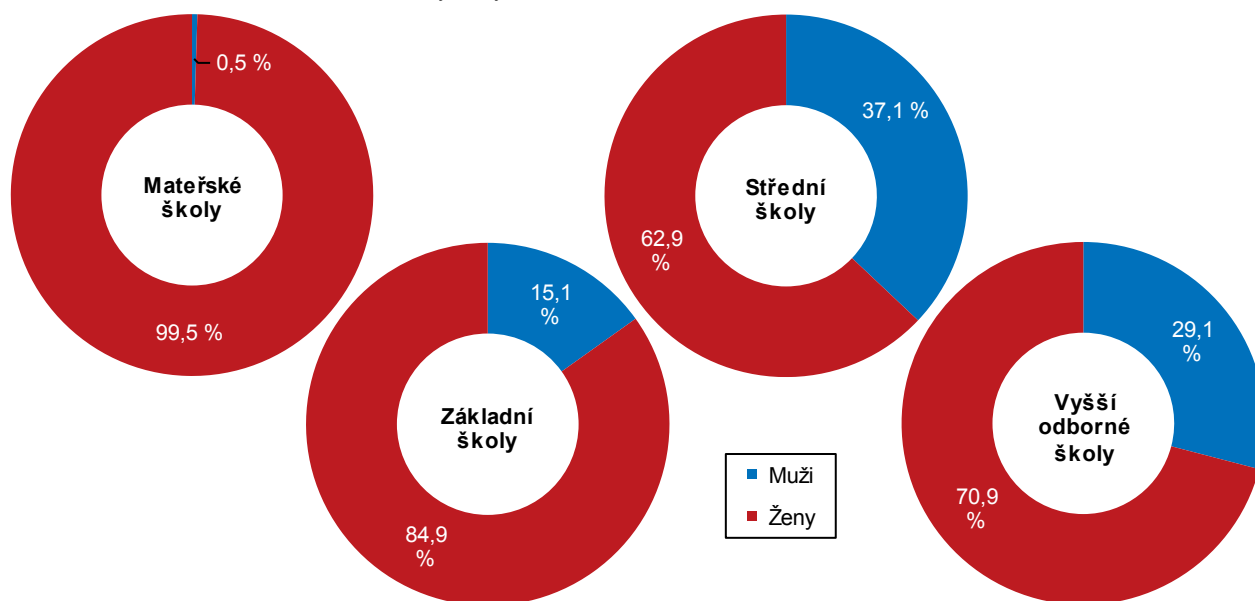
S výjimkou vyšších odborných škol lze tvrdit, že čím vyšší stupeň vzdělávání školy, tím vyšší je podíl mužů-učitelů či akademických pracovníků. Skutečnost, že podíl mužů stoupá se stupněm školy, může být způsobena jednak tím, že velká část středních, vyšších a vysokých škol je již odborně zaměřených a muži právě odborné a praktické předměty vyučují více než ženy, jednak svou roli hraje také představa o povaze pedagogické práce s různě starými dětmi. U mladších dětí (zejména v mateřských školách) se práce učitelky/učitele podobá více péči rodičů/matky, zatímco u starších dětí této „mateřské“ péče ubývá a přesouvá se na úroveň předávání znalostí a dovedností, která je již mužům bližší.

S trochou nadsázky by se dalo říci, že v mateřských školách na učitele-muže prakticky nenarazíme. Skutečnost je poněkud jiná, muži v roli učitele pracují, jejich počty jsou však mizivé a zvyšují se velmi pozvolna. Jejich podíl na celkovém stavu učitelů mateřských škol v Moravskoslezském kraji prozatím nikdy nepřesáhl jedno procento. V roce 2018 dosáhl 0,5 %, pro představu v absolutních hodnotách hovoříme o 16 mužských úvazcích na 3 293 žen (v roce 2005 vyučovali pouze 2 učitelé-muži). V ostatních krajích byl stav velmi podobný, mírně se odlišovala pouze Praha, v níž činil v roce 2018 podíl mužů 1,3 %. Naopak nejnižší zastoupení mužů bylo zaznamenáno v Libereckém kraji (0,2 %), kde učili jen tři muži.

Na základních školách v kraji tvořily ženy naprostou většinu v učitelstevských sborech – podíl mužů-učitelů byl v roce 2018 pouze 15,1 %. Tento podíl se za období od roku 2005 (odkdy jsou k dispozici data o genderové struktuře učitelů) prakticky nemění, v celém období se pohyboval na úrovni 15–16 %. I zde platilo pravidlo, čím vyšší stupeň vzdělávání, tím vyšší podíl mužské složky v pedagogickém sboru. V roce 2018 na 2. stupni základních škol byl totiž každý čtvrtý vyučující muž (897 mužů a 2 776 žen), zatímco na 1. stupni tvořili pouze 6% podíl (212 mužů a 3 444 žen). Také tyto podíly se v čase vyvíjely minimálně, větších změn doznal podíl mužů na 1. stupni základních škol, neboť od roku 2005 vzrostl o 2. p. b. Rovněž ve srovnání s republikou a ostatními kraji tyto hodnoty nijak zásadně nevybočovaly.

Učitelé podle pohlaví a druhu školy v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2018/19

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Na středních školách a konzervatořích učili muži již v daleko větší míře, když muži-učitelé tvořili na středních školách více než třetinu učitelstevských sborů (37,1 %) a na konzervatořích se blížili polovině (45,9 %). Jejich podíl byl na středních školách poměrně stabilní (37 až 38 %), na konzervatořích měl spíše klesající tendenci (z cca 50 % v roce 2005). Absolutní počty učitelů na středních školách a konzervatořích v kraji však jsou nesrovnatelné. Zatímco na středních školách vyučovalo v roce 2018 celkově 4 118 učitelů (z toho 1 526 mužů), v případě konzervatoř to bylo 130 učitelů (z toho 60 mužů). Bohužel nejsou k dispozici podrobnější údaje za jednotlivé druhy středních škol – gymnázia, odborné školy. Je velmi pravděpodobné, že by se na středních školách s obory středního vzdělání s výučním listem (dříve učiliště) projevilo to, že kromě všeobecně vzdělávacích předmětů, je součástí odborná příprava vyučovaná mistry odborného výcviku, kterými jsou častěji muži.

Jak již bylo řečeno, vyšší odborné školy jako jediné nezapadají do pravidla čím vyšší stupeň vzdělávání škola poskytuje, tím vyšší zastoupení mužů mezi vyučujícími. V Moravskoslezském kraji činil jejich podíl 29,1 % (36 mužů a 87 žen), což ve srovnání se středními školami bylo o 8 p. b. méně. Jedním z důvodů, proč tomu tak může být, přestože na vyšších odborných školách je výuka úzce propojena s odbornou praxí, je to, že valná část studentů se vzdělává v převážně „ženských“ oborech zdravotnictví, pedagogika a sociální služby. V období od roku 2005 podíl osciloval v rozmezí 26–31 % a ve srovnání s průměrnou hodnotou za ČR byl vždy nižší (v roce 2018 o 4,9 p. b.). Mezi jednotlivými kraji panovaly velké rozdíly, když ve Zlínském kraji se podíl mužů v roce 2018 blížil polovině (48,2 %), zatímco v Jihomoravském kraji sotva čtvrtině (22,2 %).

Údaje o akademických pracovnících za vysoké školy nemáme v krajském členění k dispozici. Nicméně v roce 2018 na republikové úrovni (a lze tedy předpokládat, že v podobné míře i v kraji) mezi 18 702 akademickými pracovníky veřejných a soukromých vysokých škol převažovali se 64 % muži. Při

podrobnějším zkoumání zjišťujeme, že ženy převažovaly pouze v nižších pozicích, tedy konkrétně mezi asistenty (50,4 %) a lektory (58,9 %). V případě dalších pozic se jejich podíl snižoval – odborní asistenti (41,0 %), pedagogičtí pracovníci (33,2 %), docenti (26,0 %) – a nejnižší byl zjištěn u profesorů (15,4 %).

Poslední zjištění se vztahuje k rozdílnému zastoupení mužů a žen podle hierarchie pracovních pozic. Ženy, ačkoli převažují na všech stupních školství kromě vysokých škol, jsou zastoupeny ve vedoucích funkcích v menší míře, než by odpovídalo jejich celkovému podílu v regionálním učitelství. To činilo v Moravskoslezském kraji 80,5 % (ve fyzických osobách), kdežto na pozici ředitelů či zástupců ředitelů v regionálním školství (tj. bez vysokých škol) to bylo 73,1 %. Rozdíl těchto hodnot 7,4 p. b. byl mezi kraji druhý nejvyšší po Jihočeském kraji (9,8 p. b.). Pouze v Praze byla situace nakloněna na stranu žen – 75,8% zastoupení mezi učiteli a 76,4% podíl mezi vedoucími pracovníky.

Mateřské a základní školy

Předškolní vzdělávání poskytují především mateřské školy, dále pak přípravné třídy na základních školách a přípravný stupeň základních škol speciálních, je určeno zpravidla dětem od dvou do šesti let, případně do doby jejich nástupu na základní školu. Od školního roku 2017/18 je pro děti, které do konce srpna dosáhnou 5 let věku předškolní vzdělávání povinné. Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte, podílí se na jeho zdravém emočním, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Z pohledu významu pro dítě můžeme toto vzdělávání definovat jako základní přípravu na navazující povinnou školní docházku na základní škole a ve všeobecnosti jako kvalitní start do života.

Celkové počty dětí v mateřských školách v Moravskoslezském kraji byly v posledních 8 letech stabilní bez výrazných výkyvů. Ve školním roce 2018/19 je navštěvovalo 39 240 dětí. V porovnání s rokem předcházejícím došlo k mírnému nárůstu o 54 dětí, prvním od školního roku 2013/2014, kdy počet dětí v těchto zařízeních dosáhl svého vrcholu 40 845 dětí. Za posledních 10 let vzrostl počet dětí v mateřských školách o podprůměrných 6,6 % (průměr ČR +15,8 %). Vzhledem k nepříznivé demografické situaci v kraji však nejde o nic překvapivého, ještě nižšího nárůstu dosáhly podobně postižené kraje Karlovarský (+3,9 %) a Ústecký (+4,8 %). Naopak největší nárůst byl zaznamenán v krajích, které se již několik let drží na špici porodnosti, ve Středočeském kraji (+37,5 %) a Praze (+29,5 %).

Z hlediska genderu nenabízí část o mateřských školách mnoho prostoru pro hodnocení. Podíl dívek na celkovém počtu dětí navštěvujících mateřské školy v Moravskoslezském kraji se v celém období pohyboval těsně nad úrovní 48 % (48,4 % v roce 2018/19), což v podstatě kopírovalo demografickou situaci. Při detailnějším pohledu z hlediska jednotek věku vyplynul fakt, že čím mladší věk, tím větší zastoupení dívek ve školkách. Nicméně až do věku 5 let hodnoty nijak výrazně nevybočovaly – 49,8 % v případě dětí mladších 3 roky, 49,7 % v případě 3letých, 49,3 % v případě 4letých a 48,4 % u 5letých dětí. Výraznou změnu přineslo až procentuální zastoupení ve skupině dětí 6letých a starších (které by již měly navštěvovat základní školu a mají tedy odloženou povinnou školní docházku). V této věkové kategorii se snížil podíl dívek na 35,3 %, to znamená, že ve školkách i po dosažení tohoto věku zůstávali chlapci dvakrát častěji než dívky.

Pro dokreslení situace v předškolním vzdělávání je třeba popsat stav v dalších institucích poskytujících tento typ vzdělávání. V přípravných třídách základních škol, jež jsou určeny dětem, u nichž je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, a kterým byl povolen odklad povinné školní docházky, z celkového počtu 160 dětí v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2018/19 činilo procentuální zastoupení dívek 30 %. Do přípravného stupně základní školy speciální, která připravuje na povinnou školní docházku děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem, docházelo pouze 16 dětí, z nich 6 dívek.

Dalším stupněm ve vzdělávací soustavě ČR povinným pro všechny děti je základní vzdělávání. Jeho cílem je vést žáky k osvojení potřebné strategie učení a motivovat k celoživotnímu vzdělávání. Napomáhá žákům poznávat své schopnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění. Povinnou školní docházku zahajují děti ve věku šesti let, v případě dětí s odkladem povinné školní docházky nejpozději ve věku osmi let. Trvá 9 let, v základní škole speciální o rok déle. Lze ji plnit jak na základních školách, tak i v nižších ročnících víceletých gymnázií a osmiletých konzervatoří.

Základní školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Žáci celkem	96 651	97 120	98 137	100 074	101 518	103 260	104 247	104 448
z toho dívky (%)	48,5	48,5	48,5	48,5	48,5	48,6	48,7	48,5
Žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku na ZŠ	10 342	10 067	9 802	9 967	9 718	9 852	9 883	.
z toho dívky (%)	47,9	48,6	48,6	47,6	47,4	47,5	48,6	.
Žáci, kteří přešli do středních škol ¹⁾	1 017	963	919	1 006	1 040	1 039	1 058	.
z toho dívky (%)	54,3	54,9	59,4	57,4	59,2	55,6	54,3	.
Učitelé²⁾	6 996	6 909	6 916	6 992	7 026	7 140	7 228	7 327
z toho ženy (%)	85,1	84,9	84,9	84,7	84,9	85,2	85,3	84,9

¹⁾ v plnění povinné školní docházky pokračují v nižších ročnících oborů víceletých gymnázií a oboru tanec 8letých konzervatoří

²⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Povinnou školní docházku v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2018/19 plnilo 108 338 žáků, z toho dívek bylo 48,7 %. Jednalo se o nejvyšší počet žáků za posledních 10 let. Většina dětí navštěvovala základní školy (104 448 žáků, tj. podíl 96,4 %), dalších 3 854 žáků (3,6 %) žáků pokračovalo v povinné školní docházce na víceletých gymnáziích (v 1. a 2. ročníku šestiletých gymnázií, popř. v 1. až 4. ročníku osmiletých gymnázií) a 36 dětí v 1. až 4. ročníku osmiletých konzervatoří. Procentuální zastoupení dívek na jednotlivých školách v kraji byl následující: 48,5 % na základních školách, 54,3 % v nižších ročnících víceletých gymnázií a 91,7 % na nižším stupni konzervatoří.

Ve školním roce 2018/19 navštěvovalo základní školy v kraji 104 448 žáků, což je o 201 dětí (0,2 %) více než v předchozím školním roce. Jejich počty se od roku 2011/12, kdy jich do škol chodilo nejméně (96 651 žáků), každoročně zvyšují. Počet žáků základních škol v Moravskoslezském kraji vzrostl za posledních 10 let o 5,7 % (z 98,8 tis. v roce 2009/10). Ve srovnání s ostatními kraji se jednalo o nejnižší nárůst, podobně na tom byli v Karlovarském kraji (6,1 %) a na Vysočině (6,7 %). Na opačné straně stály stejně jako v případě mateřských škol Praha (ze 73,4 tis. na 105,8 tis., tj. o 44,3 %) a Středočeský kraj (z 94,0 tis. na 129,5 tis., tj. o 37,8 %).

Počty žáků na 1. a 2. stupni základních škol procházely v období od roku 2009/10 rozdílným vývojem, který kopíroval s šestiletým posunem demografickou situací (vývoj porodnosti). Zatímco na prvním stupni počet žáků rostl, na druhém klesal, v lepším případě stagnoval. Tento vývoj se odrazil v posílení podílu žáků prvního stupně, který v letech 2015 a 2016 činil 61 %. V posledních dvou letech se díky početně silnějším ročníkům, které přecházely na 2. stupeň, situace obrátila, čímž se změnil i poměr žáků na prvním a druhém stupni základních škol v kraji. Ve školním roce 2018/19 dosáhl 59 : 41, v absolutním vyjádření 30 089 žáků na prvním stupni a 20 550 dětí na druhém stupni.

Jak jsme již uvedli výše, podíl dívek na základních školách činil 48,5 %. Zatímco však v případě prvního stupně byl mírně vyšší 48,8 %, na druhém stupni klesl na 48,1 %. O něco nižší podíl dívek na druhém stupni lze připsat na vrub odchodu žáků na šestiletá a osmiletá gymnázia a v menší míře na osmileté konzervatoře. Každoročně takto přechází z druhého stupně základních škol asi tisícovka žáků a mezi nimi převažují dívky (v posledních letech v rozmezí 54 až 59 %). Všechny tyto hodnoty se významně nelišily od celostátního průměru a ostatních krajů.

Genderové rozdíly se objevují již při nástupu dětí do prvního ročníku základních škol. Z 11 274 prvňáků nastupujících v září 2018 do základních škol se sídlem v Moravskoslezském kraji jich 22,0 % (2 475 dětí, z toho 67,4 % chlapci) bylo ve věku 7 let a starších, tedy bylo po odkladu povinné školní docházky. Proti situaci před deseti lety byl tento podíl o 2,5 p. b. vyšší, ve srovnání s průměrem za celou republiku však byly výsledky za kraj nižší a tedy podle názorů expertů příznivější. Odklad dostávali častěji chlapci, odložené školní nástupy se loni týkaly asi 28,3 % z nich, a byly tak skoro dvakrát častější než u dívek, u kterých se jednalo o 15,0 %. Odborníci se shodují, že podíl odkladů povinné školní docházky je vysoký a mohl by souviset s vysokými nároky školy na děti. Nerovnoměrná distribuce mezi chlapce a dívky bývá často vysvětlována pomalejším vývojem chlapců.

Dalším z ukazatelů, který naznačuje odlišné schopnosti a motivaci dívek a chlapců k plnění školních požadavků, může být počet žáků opakujících ročník. V moravskoslezských základních školách opakovalo některý z ročníků celkem 907 žáků, z toho chlapců bylo 58 %. V celé ČR se tento podíl blížil 60 % a dlouhodobě se výrazně neměnil.

Střední školy a konzervatoře

Po splnění povinné školní docházky pokračuje většina populace v nepovinném sekundárním vzdělávání. Na výběr mají podle svých schopností a ambicí z několika druhů. Jsou to jednak nematuritní druhy středního vzdělávání – dvouleté programy (nižšího) středního vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou (bez získání výučního listu či maturitní zkoušky) a dvouleté nebo tříleté programy s výučním listem (učňovské obory), jednak maturitní obory, ve kterých absolvent získá maturitní vysvědčení. Tyto jsou realizovány ve dvou variantách: všeobecné, která má neprofesní charakter, je určena pro přípravu na další studium a probíhá na gymnáziích a odborné, jež má profesní charakter. Ti, co ukončili střední vzdělávání v oborech s výučním listem, mohou pokračovat nástavbovým studiem, které je ukončeno maturitní zkouškou.

Zatímco v mateřských a základních školách počty dětí a žáků v posledních letech vykazovaly rostoucí trend, na středních školách zaznamenáváme trvalý výrazný pokles. Ve školním roce 2018/19 docházelo na střední školy v kraji 47 158 žáků, tedy o třetinu méně než před 10 lety. Jednalo se o největší úbytek žáků na středních školách mezi všemi kraji ČR, k více než 30% poklesu došlo ještě v Karlovarském kraji (–31,6 %). Nejmenším úbytkem žáků proti roku 2009 byly zasaženy školy sídlící v Praze (–11,7 %), kam také docházelo nejvíce žáků (65 022 osob). Nárůst středoškoláků lze očekávat až v době, kdy silné ročníky dětí narozené v letech 2007 až 2010 nastoupí na střední školy.

Střední školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Žáci celkem	61 883	57 568	54 270	51 865	49 868	48 527	47 662	47 158
z toho dívky (%)	50,0	49,9	49,8	50,0	49,9	49,8	49,4	49,5
Podíl dívek na počtu žáků podle druhu vzdělávání (%)								
střední vzdělávání	49,6	45,1	41,5	41,7	41,8	44,1	41,4	40,9
střední vzdělávání s výučním listem ¹⁾	35,8	36,0	36,7	36,9	36,4	35,8	36,0	36,0
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (všeobecné)	58,6	58,3	58,5	59,3	60,1	60,3	59,8	59,8
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) ¹⁾	52,3	52,1	51,7	51,7	50,9	50,9	49,9	49,8
nástavbové studium	47,1	49,7	49,5	47,2	46,9	44,0	44,6	46,7
Absolventi	13 722	12 737	11 139	10 490	9 489	9 218	9 063	.
z toho dívky (%)	50,1	50,0	48,5	50,4	50,1	50,3	49,5	.
Učitelé²⁾	5 281	4 898	4 681	4 486	4 303	4 187	4 167	4 118
z toho ženy (%)	62,1	62,5	61,8	62,0	61,8	62,4	62,7	62,9

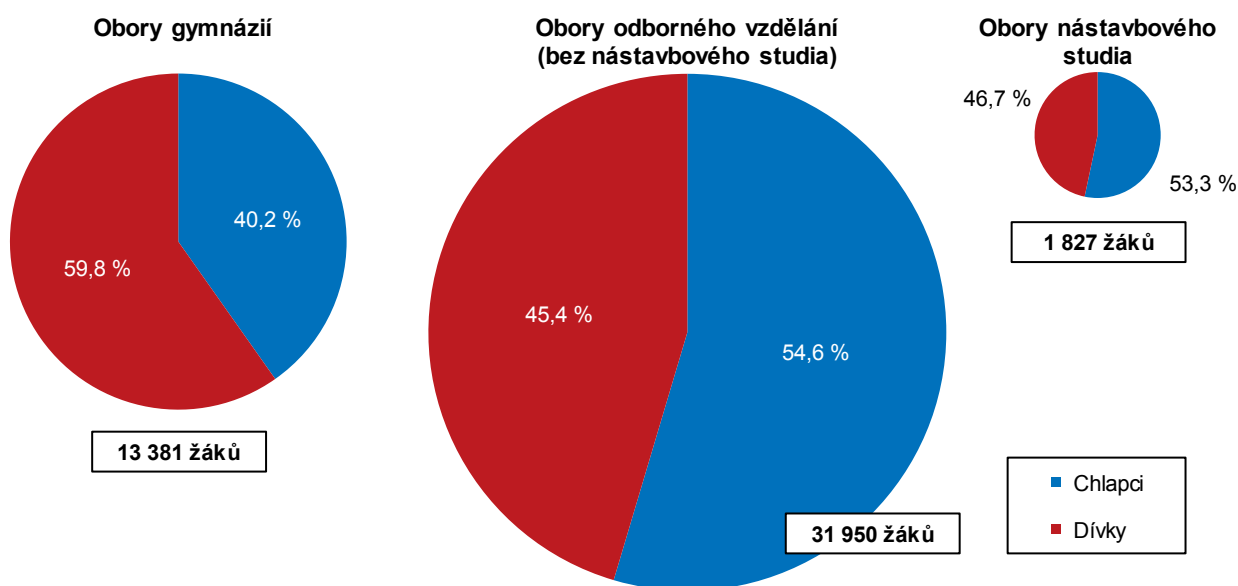
¹⁾ včetně zkráceného studia

²⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Procentuální zastoupení dívek v řadách středoškoláků se v průběhu let příliš neměnilo a pohybovalo se v rozmezí 49 až 50 %, obecně však jeho hladina proti oběma nižším stupňům škol (mateřské a základní) byla mírně vyšší. Dívky převažovaly na všeobecně-vzdělávacích oborech, tj. v oborech gymnázií, když se jejich počty dlouhodobě ustálily na téměř 60% podílu (z celkového počtu 13 381 žáků v kraji). V oborech odborného vzdělání (31 950 žáků) naopak převažovali chlapci – představovali 54,6 % žáků. Uvnitř odborného vzdělání je však rozdíl v oborech s maturitou (21 614 žáků), kde chlapci s 50,2 % převažovali minimálně, a oborech s výučním listem (10 033 žáků), kde chlapci tvořili 64,0 %. Rovněž mezi žáky nástavbového studia (1 827 žáků), kteří však představovali pouze zlomek z celkového počtu středoškoláků, převládali chlapci s podílem 53,3 %.

Žáci středních škol podle pohlaví a oboru vzdělání v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2018/19

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

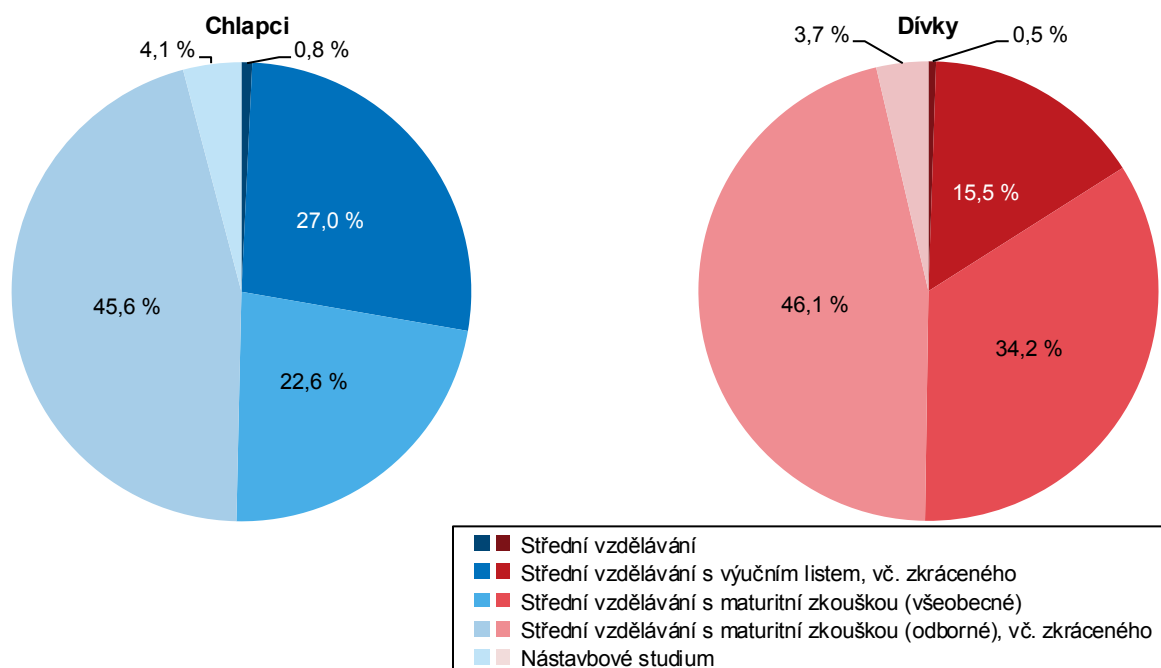
Mezi žáky středních škol byli v kraji ve školním roce 2018/19 nejvíce zastoupeni ti, kteří studovali odborné obory s maturitou (46 %), následovali žáci gymnázií (28 %), cca 21 % žáků absolvovalo střední vzdělání s výučním listem a 4 % žáků studovalo nástavbové studium. Proti stavu v roce 2009/10 došlo k nárůstu podílu žáků gymnázií (+4,1 p. b.) a učňů s výučním listem (+1,2 p. b.) na úkor žáků odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (-1,1 p. b.) a nástavbového studia (-4,5 p. b.). Struktura podílu žáků podle jednotlivých druhů vzdělávání se v kraji ve školním roce 2018/19 ve srovnání s republikovým průměrem mírně lišila: nadprůměrně byly zastoupeny učňovské obory (+0,7 p. b.), střední odborné vzdělávání s maturitou (+1,5 p. b.) a nástavbové studium (+0,4 p. b.), naopak podprůměrný byl podíl žáků v gymnaziálních oborech (-2,5 p. b.).

Rovněž ve struktuře žáků z hlediska druhu vzdělávání na středních školách jsou patrné rozdíly mezi chlapci a dívkami. V případě obou pohlaví mělo dominantní postavení ve školním roce 2018/19 střední odborné vzdělávání s maturitou (45,6 % chlapců, 46,1 % dívek). Jako druhé nejčastější pak chlapci volili střední vzdělávání s výučním listem (27,0 %), kdežto dívky gymnázia (34,2 %). V případě třetího místa to bylo naopak – 22,6 % chlapců studovalo na gymnáziích a 15,5 % v oborech s výučním listem. Vlivem těchto odlišných preferencí vznikl výrazný rozdíl mezi chlapci a dívkami v celkovém podílu maturitních oborů. Ve školním roce 2018/19 vzdělávání ukončené maturitou navštěvovalo 72,3 % chlapců a 84,0 % dívek studujících v Moravskoslezském kraji, v obou případech jsou tyto hodnoty nižší než republikový průměr (-0,2 p. b. u chlapců a -1,2 p. b. u děvčat). Krajům s nejvyšším zastoupením žáků v oborech zakončených maturitní zkouškou vládla Praha (82,7 % chlapců, 90,4 % děvčat) následovaná Zlínským a Jihomoravským krajem.

Žáci středních škol podle pohlaví a druhu vzdělávání v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2018/19

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

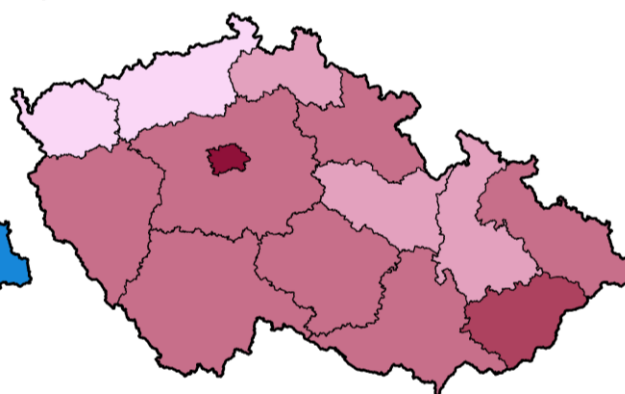
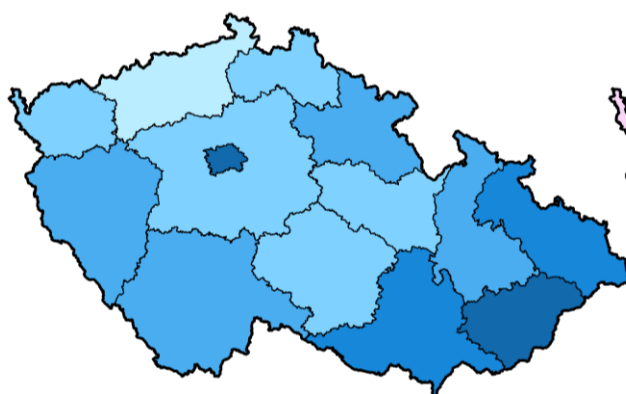

Podíly žáků v jednotlivých druzích vzdělávání v Moravskoslezském kraji se ve srovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR lišily. Výraznější byly zejména v případě chlapců, konkrétně u odborného vzdělávání s maturitou, v němž převyšoval krajský podíl republikový o 3,0 p. b., a gymnázií, ve kterém byl pro změnu krajský podíl nižší o 3,6 p. b. proti republikovému (26,2 %). Struktura dívek studujících v kraji se podobala republikové podstatně více – drobné rozdíly se týkaly učňovských oborů s výučním listem, v nichž studovalo o 1,3 p. b. více děvčat v kraji, a gymnázií, do kterých naopak docházelo o 1,5 p. b. méně žákyň než v celé republice.

Žáci středních škol studující obory zakončené maturitní zkouškou podle pohlaví a krajů ve školním roce 2018/19

Muži

Ženy

podíl na počtu žáků středních škol stejného pohlaví (%)

podíl na počtu žáků středních škol stejného pohlaví (%)

68 70 72 74

82 84 86 88

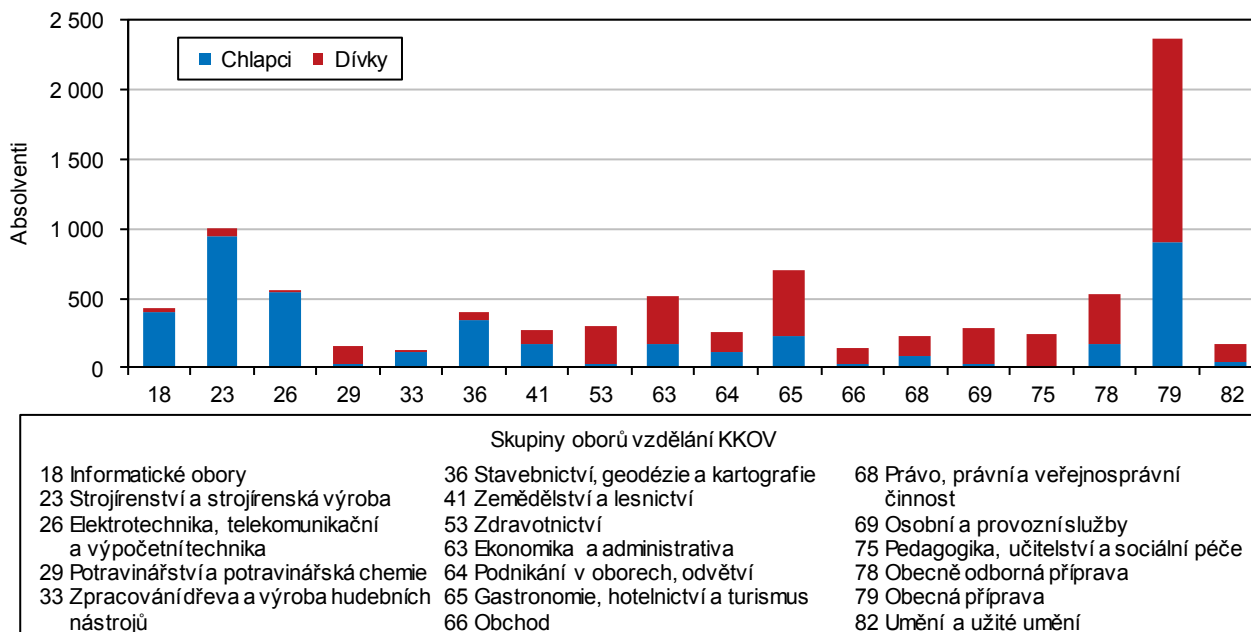
Pramen: MŠMT

Dokonce došlo k 42 % poklesu v počtu absolventů středních škol v kraji. Vyjádřeno v absolutních hodnotách tak ukončilo střední školu ve školním roce 2017/18 o cca 6,6 tis. osob méně než před 10 lety. Podíl dívek na celkovém počtu absolventů v tomto období osciloval kolem 50 % (49,5 % v roce 2017/18). Tato hladina byla ve srovnání s podílem dívek na počtu žáků středních škol nepatrně vyšší, výraznější rozdíl nastal při

porovnání s podílem dívek na počtu nově přijatých do 1. ročníku, který činil v průměru 48 %. Tyto výsledky vypovídají o tom, že dívky jsou na rozdíl od svých chlapeckých protějšků svědomitější a započaté studium častěji dokončí, ještě zjevnější to bude na vyšších stupních vzdělávacího systému.

Absolventi středních škol podle pohlaví a vybraných skupin oborů vzdělání v Moravskoslezském kraji ve školním roce 2017/18

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Statistiky přinášející údaje o vzdělávání i o pracovním trhu ukazují na přetrvávající genderové členění podle oborů vzdělání, kdy již na úrovni středních škol dochází k rozdělování chlapců a dívek na tzv. dívčí a chlapecké školy. Dokazují to i počty absolventů středních škol ve školním roce 2017/18. Dívky výrazně převažovaly v oborech pedagogika, učitelství a sociální péče (93,6 %), zdravotnictví (90,5 %), ekonomika a administrativa (67,8 %) či gastronomie, hotelnictví a turismus (67,2 %). Chlapci pro změnu dominovali na technických oborech jako elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (98,2 %), strojírenství a strojírenská výroba (94,9 %), informatika (94,1 %) a stavebnictví, geodézie a kartografie (86,4 %).

Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání (na základních uměleckých školách), poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. V osmiletých konzervatořích oboru tanec žáci v 1. až 4. ročníku plní povinnou školní docházku.

Na území Moravskoslezského kraje sídlí dvě konzervatoře, konkrétně v Opavě a Ostravě. Ve školním roce 2018/19 je navštěvovalo 485 žáků, více než dvě třetiny z nich tvořily dívky. Počty žáků v posledních deseti letech kolísaly v rozmezí 450 a 490 osob, zastoupení dívek mělo spíše rostoucí charakter. Každým rokem absolvovalo na moravskoslezských konzervatořích v průměru 45 žáků.

V celé ČR se na rozdíl od vývoje v kraji počet žáků konzervatoří zvyšoval a to díky školám v hlavním městě. Praha, v níž se nachází 8 z 18 konzervatoří v ČR, se na celorepublikovém počtu žáků konzervatoří podílela 45 %. Před deseti lety byla hodnota tohoto ukazatele méně než 40 %. Jak v Praze, tak i v celé republice byl podíl dívek na celkovém počtu žáků nižší než v Moravskoslezském kraji o cca 5 p. b. Konzervatoře v Jihomoravském a Moravskoslezském kraji se na republikovém počtu žáků (3 813 osob v roce 2018/19) podílely shodně 13 %. V pěti krajích – Středočeském, Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém a Vysočině – se naopak tento druh školy nenacházel.

Vyšší odborné a vysoké školy

Vyšší odborné školy rozvíjí a prohlubují znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytují všeobecné a odborné terciární vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Vzdělávání je ukončeno absolutoriem a absolventům je přiznáván titul diplomovaný specialista (DiS.). V kraji poskytovalo vyšší odborné vzdělávání 13 škol, jejich počet se posledních devět let neměnil. Struktura vyučovaných oborů je pestrá – od zdravotnictví (stomatologie, ošetřovatelství a porodní asistentství, rehabilitace, farmacie), přes pedagogiku, sociální péči, obchod a ekonomiku, gastronomii a turismus až po právo, žurnalistiku či strojírenství. Vyšší odbornou školu neměli pouze v okrese Bruntál, naopak největší možnosti studia měli obyvatelé okresu Ostrava-město, na jehož 6 škol připadlo přes 75 % studentů kraje. Velká řada z nich však do škol dojížděla z okolních okresů.

Počet studentů vyšších odborných škol v posledních deseti letech kolísal ať už vlivem demografických změn, či poptávkou po dosažení vyššího vzdělání. Nejvíce (přes 2,8 tis.) jich navštěvovalo školy v kraji v letech 2012/13 a 2013/14. V dalších letech studentů ubývalo až ke 2,2 tis. v posledních dvou letech, což bylo proti situaci před deseti lety o 11 % méně. Ve srovnání s ostatními kraji i s celou republikou, v níž činil úbytek studentů během 10 let více než třetinu, se však jednalo o nejpříznivější výsledek. V žádném z krajů studenti vyšších odborných škol nepříbyli, největší pokles přes 60 % zaznamenaly školy v Libereckém kraji. Míra, kterou se obě pohlaví podílela na úbytku studentů, byla v ČR jako celku a v některých krajích, včetně Moravskoslezského, podobné. V dalších krajích, např. ve Zlínském, byl úbytek žen výrazně větší než v případě mužů, opačně tomu bylo v Pardubickém kraji a na Vysočině. Jiná situace nastala v Plzeňském kraji, kde pokles studentů zapříčinily pouze ženy, neboť mužů studovalo o polovinu více než před deseti lety.

Vyšší odborné školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Studenti celkem	2 724	2 868	2 833	2 702	2 442	2 336	2 185	2 216
z toho ženy (%)	77,6	77,0	76,4	76,0	76,1	76,0	76,0	76,8
Absolventi	462	691	572	567	518	520	466	.
z toho ženy (%)	81,2	81,8	81,8	81,1	80,5	84,2	83,5	.
Podíl žen na absolventech vybraných skupin oborů vzdělání KKO V (%)								
53 zdravotnictví	96,3	96,7	90,0	92,6	94,1	96,0	95,1	.
63 ekonomika a administrativa	83,0	84,9	71,8	81,7	81,8	76,4	73,8	.
65 gastronomie, hotelnictví a turismus	83,1	85,0	81,7	83,1	79,7	89,9	80,4	.
68 právo, právní a veřejnosprávní činnost	73,3	82,6	87,2	73,4	80,4	87,9	93,0	.
75 pedagogika, učitelství a sociální péče	91,4	99,4	95,6	93,6	95,8	94,6	97,3	.
Učitelé¹⁾	176	159	156	155	146	142	128	123
z toho ženy (%)	71,3	73,8	73,2	73,4	73,6	73,9	72,6	70,9

¹⁾ přepočtení na plně zaměstnané

Mezi studujícími na vyšších odborných školách jednoznačně převládaly ženy. Z celkového počtu 2 216 studentů na školách v Moravskoslezském kraji jich pouze necelá čtvrtina (23,2 %, tj. 515 osob) byli muži. Poměr mezi ženami-studentkami a muži-studenty 3 : 1 je dlouhodobě stabilní. Ve srovnání s hodnotami za ČR byl podíl žen v kraji vždy vyšší, ve školním roce 2018/19 o 3,8 p. b. Nejvyšší zastoupení žen přes 80 % vykázaly školy v Pardubickém kraji (85,0 %) a na Vysočině, naopak nejmenší v Jihočeském kraji (49,2 %), ve kterém jako jediném z krajů studovalo méně žen než mužů.

V případě absolventů vyšších odborných škol v Moravskoslezském kraji byl podíl žen ještě výraznější. Jeho hodnota od školního roku 2011/12 neklesla pod úroveň 80 %, v roce 2017/18 dosáhla 83,5 %. Podobně jako u středních škol to dokládá vyšší úspěšnost dívek v dokončování započatého studia. Na vyšších odborných školách existují typicky ženské obory. Mužské obory v pravém slova smyslu nenajdeme, neboť na těch málo

oborech, v nichž převažují muži nad ženami, jsou počty studentů/absolventů ve srovnání s těmi ženskými zanedbatelné. Ženy-absolventky tak dominovaly v oborech pedagogika, učitelství a sociální péče (97,3 % v roce 2017/18), zdravotnictví (95,1 %) či právo a veřejnosprávní činnost (93,0 %).

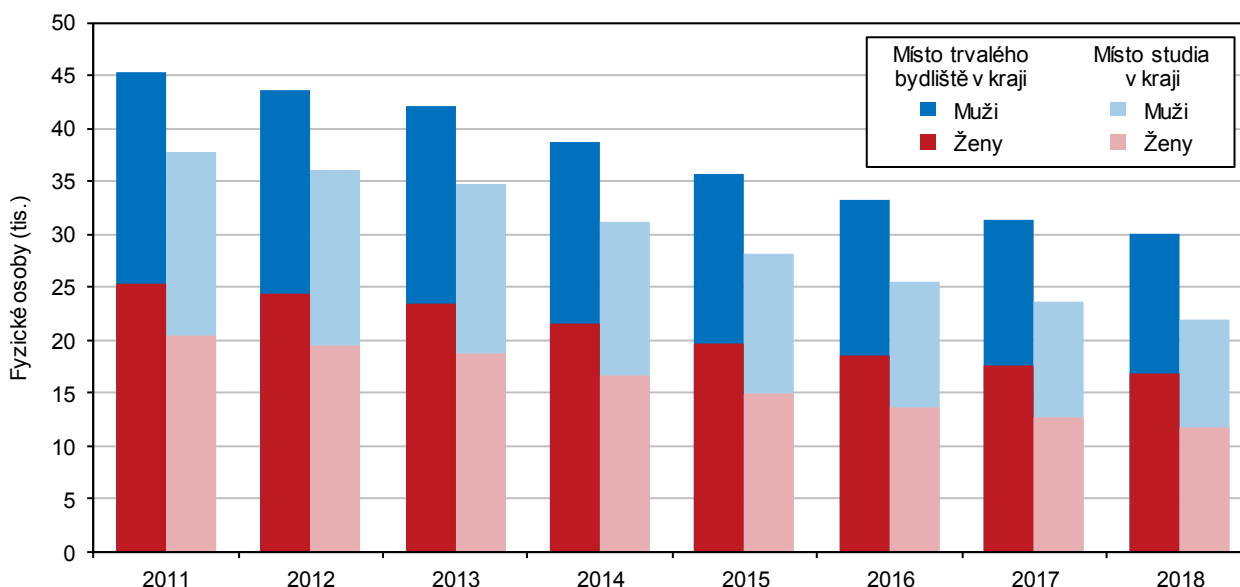
Vysoká škola poskytuje terciární vzdělávání. Rozlišujeme 4 typy studijních programů: bakalářský, magisterský, navazující magisterský a doktorský. Do bakalářského a magisterského programu nastupují studenti s ukončeným středoškolským vzděláním a po ukončení studia získají příslušný titul. Do navazujícího magisterského studia nastupují studenti s ukončeným bakalářským vzděláním a do doktorského studia s ukončeným magisterským vzděláním. Na vysokých školách se uskutečňuje studium ve formě prezenční, distanční a kombinované. Soustavu vysokých škol tvoří veřejné, soukromé a státní vysoké školy. Na území Moravskoslezského kraje mají sídlo tři veřejné (Ostravská univerzita v Ostravě, Slezská univerzita v Opavě a Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava) a jedna soukromá vysoká škola (Vysoká škola PRIGO, z. ú. v Havířově). Mimo ně se v kraji nacházejí pobočky vysokých škol, jejichž sídlo se nachází v jiném kraji (např. soukromá Vysoká škola podnikání a práva, a. s.).

Na rozdíl od ostatních typů škol jsou k dispozici regionální data o vysokoškolských studentech/absolventech nejen z pohledu místa výuky, ale i místa trvalého bydliště studentů. V následujícím textu bude pozornost soustředěna na studenty/absolventy se státním občanstvím ČR studující na veřejných a soukromých vysokých školách podle trvalého bydliště. Vysokoškoláci bydlící k 31. 12. 2018 v Moravskoslezském kraji (30,0 tis. studentů, z toho na veřejných 28,6 tis. a na soukromých 1,4 tis.) se podíleli 12,2 % na celkovém počtu studentů veřejných a soukromých vysokých škol v ČR (245 tis. osob). Počet vysokoškoláků v kraji postupně rostl až do roku 2010, tehdy dosáhl maxima 46,7 tis. osob. V následujících letech se situace obrátila, studentů bydlících v kraji každoročně ubývalo, takže jich je nyní o 36 % méně. Počty studentů v celé ČR kopírovaly vývoj v kraji, jen tempo jejich úbytku 32 % bylo pozvolnější. Obě pohlaví se na tom podílela v podstatě stejnou měrou.

Pokles v počtu studentů s bydlištěm v Moravskoslezském kraji se nejvíce týkal bakalářských studijních programů (jejich studenti v roce 2018 tvořili 60 % všech vysokoškolských studentů), ve kterých proti roku 2010 ubylo studentů o více než 40 %. Jak studentů magisterských programů (vč. navazujících magisterských, kteří tvořili třetinu všech vysokoškolských studentů), tak i doktorandů (jichž bylo z celkového počtu vysokoškoláků 6,7 %) bylo oproti tomu méně o 28 %. Tři čtvrtiny vysokoškoláků (22,3 tis.) studovaly vysokou školu prezenční formou.

Studenti veřejných a soukromých vysokých škol se státním občanstvím ČR podle pohlaví – Moravskoslezský kraj

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V minulém roce studovalo na vysokých školách 16,8 tis. žen z Moravskoslezského kraje, tvořily tak 56,2 % z celkového počtu studentů se státním občanstvím ČR s bydlištěm v kraji. Na úrovni kolem 56 % se podíl ustálil až v posledních deseti letech, přitom ještě v roce 2003 studovalo na vysokých školách v kraji i v celé ČR více mužů než žen. S výjimkou Prahy byla situace v ostatních krajích velmi podobná, neboť podíl žen na celkovém počtu studentů se státním občanstvím ČR se v roce 2018 pohyboval v rozmezí 56–58 %, když nejvyšší hodnoty 57,7 % dosáhly tři kraje – Vysočina, Zlínský a Ústecký. Naopak nejnižší zastoupení žen mezi studenty vykazovalo již zmíněné hlavní město s 53,3 %.

Rozdílné zastoupení žen panovalo v rámci jednotlivých studijních programů. V roce 2018 studenty bakalářských programů tvořily ženy z 55 %, magisterských (vč. navazujících magisterských) z 61 %, a doktorských ze 41 %. Tyto hodnoty se v posledních deseti letech nijak zásadně neměnily. Ve srovnání s průměrnými hodnotami za republiku se významněji lišil zejména údaj o doktorandech, když krajský podíl byl o 3,6 p. b. menší. Nižší účast žen v doktorských studijních programech má následně vliv na vysoké zastoupení mužů mezi výzkumnými a vývojovými pracovníky nebo akademiky nejvyšších kvalifikačních stupňů (profesoři, docenti).

Veřejné a soukromé vysoké školy – studenti a absolventi se státním občanstvím ČR¹⁾

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Studenti se státním občanstvím ČR	45 379	43 573	42 166	38 720	35 645	33 168	31 357	29 977
v tom podle typu studijního programu								
bakalářský	29 214	27 845	26 527	23 848	21 617	19 559	18 787	18 086
magisterský	3 785	3 492	3 336	3 170	2 989	2 862	2 769	2 786
magisterský navazující	10 187	10 055	10 169	9 633	8 958	8 737	7 942	7 322
doktorský	2 678	2 592	2 524	2 420	2 379	2 283	2 088	2 010
v tom podle formy studia								
prezenční	32 619	32 302	31 632	29 286	26 862	24 833	23 248	22 335
distanční a kombinované	13 284	11 715	10 926	9 768	9 112	8 619	8 372	7 893
Absolventi se státním občanstvím ČR	10 959	11 199	10 740	10 313	9 383	8 749	7 866	7 546
	z toho ženy (%)							
Studentky se státním občanstvím ČR	55,9	55,9	55,8	55,6	55,4	55,8	56,2	56,2
v tom podle typu studijního programu								
bakalářský	55,3	55,0	54,9	54,9	54,7	55,3	55,4	55,2
magisterský	69,0	68,9	68,0	67,4	66,7	67,0	68,6	68,7
magisterský navazující	57,1	57,5	57,2	56,8	56,8	56,8	57,7	58,2
doktorský	41,6	42,8	43,0	43,8	42,1	42,8	42,0	41,0
v tom podle formy studia								
prezenční	55,2	55,6	55,4	55,1	54,9	55,4	55,9	55,6
distanční a kombinované	57,9	57,0	57,0	57,5	57,0	57,4	57,2	58,2
Absolventky se státním občanstvím ČR	61,6	61,6	60,7	60,8	61,1	59,9	59,6	59,6

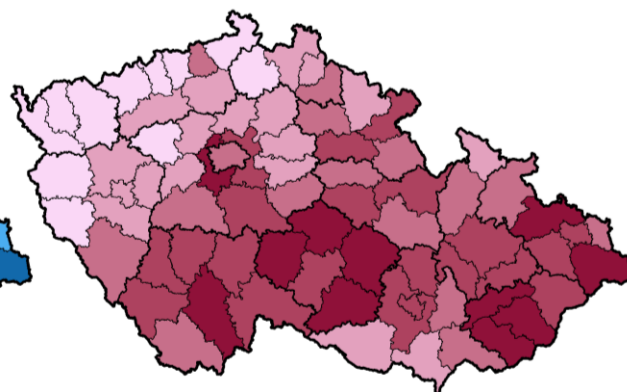
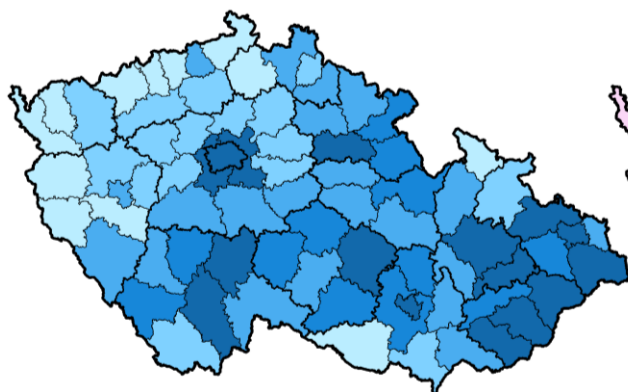
¹⁾ s místem trvalého bydliště v kraji; ve fyzických osobách, tj. každý je uveden jen jednou, celkový počet tak nemusí souhlasit se součty za jednotlivé typy studijních programů nebo formy studia

Jiný pohled na kraje, popř. okresy získáme, přepočítáme-li studenty ke společnému základu, v tomto případě na 1 000 obyvatel ve věku 18 a více let. Republikové hodnoty tohoto ukazatele za rok 2018 byly následující: 25,2 studentů v případě mužů a 31,2 studentek v případě žen. Nejnižší hodnoty těchto ukazatelů vykázal Karlovarský kraj (18,8 u mužů, resp. 22,7 u žen), následovaly kraje Ústecký a Plzeňský. Nejlepších výsledků v případě mužů-studentů dosáhla Praha (29,4 studentů) před Zlínským krajem, v případě žen vedl Zlínský kraj (36,5 studentek) před Vysočinou. Moravskoslezský kraj se mezi ostatními kraji jak v případě mužů (27,4 studentů), tak i žen (33,2 studentek) pohyboval mezi nejlepší pěticí. Ukazatel je možno interpretovat i tak, že v kraji studovalo z každé tisícovky obyvatel 18letých a starších o 6 žen více než mužů. Ve všech krajích rozdíl hovořil vždy ve prospěch žen, nejvýrazněji na Vysočině (+9 osob) a ve Zlínském kraji (+8 osob).

Studenti veřejných a soukromých vysokých škol se státním občanstvím ČR podle pohlaví a okresu trvalého bydliště k 31. 12. 2018

Muži

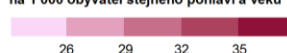
Ženy

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví a věku 18 a více let

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví a věku 18 a více let

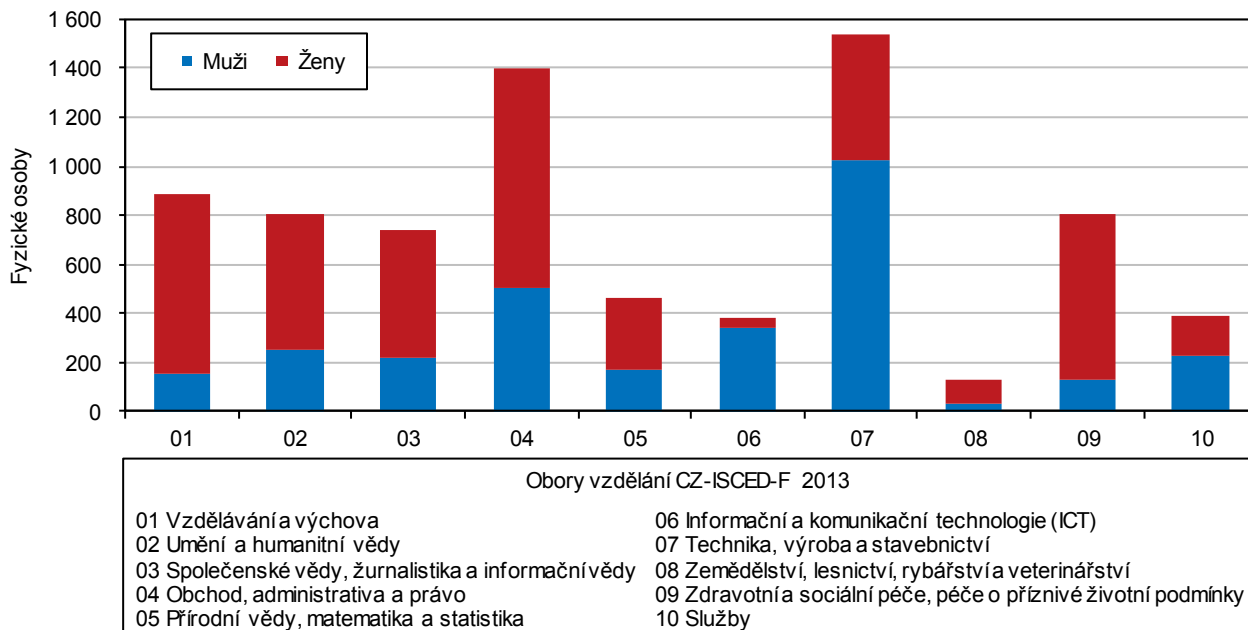

Pramen: MŠMT

Nejvíce studentů se státním občanstvím ČR s trvalým bydlištěm v Moravskoslezském kraji (11,2 tis. osob) dokončilo vysokoškolská studia v roce 2012. V následujících letech vzhledem k úbytku studentů jejich počty klesaly, takže v roce 2018 dokončilo svá studia přes 7,5 tis. absolventů (o třetinu méně než v roce 2012). Mezi absolventy bylo stejně jako v případě studentů více žen (4,5 tis.) než mužů (3,0 tis.), jejich zastoupení však dosahovalo vyšších hodnot cca 60 %. Tyto výsledky vypovídají o tom, že ženy započaté studium dokončovaly častěji než jejich mužské protějšky.

Absolventi se státním občanstvím ČR veřejných a soukromých vysokých škol podle pohlaví a oborů vzdělání s trvalým bydlištěm v Moravskoslezském kraji v roce 2018

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Již na úrovni středního školství a vyššího odborného vzdělávání lze vysledovat rozdělení oborů na tradičně ženské a tradičně mužské v přímé vazbě na budoucí povolání. Toto platí i na úrovni vysokého školství. V roce 2018 moravskoslezští muži-absolventi převažovali nad ženami-absolventkami pouze ve třech oborech vzdělání, kterými byly informační a komunikační technologie (podíl mužů 88,3 %), technika, výroba a stavebnictví (66,5 %) a služby (58,4 %). Ženy-absolventky dominovaly zejména v oborech zdravotní

a sociální péče (83,8 %), vzdělávání a výchova (82,5 %), převažovaly rovněž v oborech s velkým počtem absolventů jako obchod, administrativa a právo (64,1 %), umění a humanitní vědy (69,0 %) nebo společenské vědy a žurnalistika (70,6 %).

Jak bylo dříve v textu avizováno, statistiky nabízejí také údaje podle místa výuky. V roce 2018 studovalo na vysokých školách se sídlem v Moravskoslezském kraji cca 24 tis. studentů, z nich 22 tis. mělo státní občanství ČR. Ženy se na jejich počtech podílely více než 53 %, což bylo ve srovnání s obdobným údajem za studenty majícími bydliště v kraji o 3 p. b. méně. Ve stejném roce dokončilo studia 6,0 tis. studentů s českým občanstvím, z nich bylo 59 % žen. I tento podíl byl nižší než v případě studentů bydlících v kraji, rozdíl však činil pouze 1 p. b.

Stejně jako v případě oborů vzdělání vykazovaly i jednotlivé fakulty vysokých škol v Moravskoslezském kraji rozdílnou strukturu studentů, resp. absolventů. Potvrdilo se, že technicky zaměřené vysoké školy, v Moravskoslezském kraji Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, přitahuje spíše muže. Týkalo se to všech jejich fakult s výjimkou ekonomické. Naopak v ostatních vysokých školách a jejich fakultách převládaly ženy.

Studenti a absolventi¹⁾ veřejných a soukromých vysokých škol se sídlem v Moravskoslezském kraji v roce 2018

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Vysoké školy, fakulty	Studenti				Absolventi			
	celkem	z toho ženy (%)	se státním občanstvím ČR		celkem	z toho ženy (%)	se státním občanstvím ČR	
			celkem	z toho ženy (%)			celkem	z toho ženy (%)
Ostravská univerzita	8 332	69,6	7 580	70,6	2 001	74,8	1 878	75,8
Lékařská fakulta	1 737	69,0	1 292	74,8	358	74,6	296	80,4
Fakulta sociálních studií	590	89,7	583	90,2	158	85,4	158	85,4
Filozofická fakulta	1 837	73,5	1 728	73,3	414	79,0	397	78,3
Přírodovědecká fakulta	1 479	51,6	1 404	51,6	311	61,7	295	62,4
Pedagogická fakulta	2 302	74,2	2 279	74,2	632	76,9	628	76,8
Fakulta umění	418	64,8	325	62,2	129	69,8	105	70,5
Slezská univerzita v Opavě	4 335	67,5	4 017	68,5	1 123	72,8	1 040	74,3
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě	1 388	58,2	1 213	60,5	284	62,3	252	66,3
Fakulta veřejných politik v Opavě	1 044	82,6	1 036	82,5	324	84,9	324	84,9
Obchodně podnikatelská fakulta v Karvině	1 787	66,8	1 656	66,5	509	71,7	458	72,3
celoškolská pracoviště (studium mimo fakulty)	119	56,3	115	56,5	7	14,3	7	14,3
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	11 304	34,6	10 203	34,9	3 233	42,3	2 978	42,3
Fakulta stavební	1 195	38,7	1 026	39,0	333	42,9	291	44,3
Fakulta bezpečnostního inženýrství	983	32,1	932	32,2	222	32,4	215	32,1
Fakulta strojní	1 673	8,5	1 583	8,7	413	9,2	407	8,8
Fakulta elektrotechniky a informatiky	2 159	10,7	1 801	10,3	470	10,6	417	10,8
Hornicko-geologická fakulta	1 579	44,5	1 440	45,5	564	50,0	520	50,0
Fakulta metalurgie a materiálového inženýrství	1 035	34,7	986	33,7	331	39,0	317	38,2
Ekonomická fakulta	2 582	65,3	2 365	65,3	848	75,0	767	76,3
celoškolská pracoviště (studium mimo fakulty)	137	24,8	109	27,5	52	34,6	44	34,1
Vysoká škola PRIGO, z. ú. ¹⁾	250	80,8	249	80,7	87	85,1	87	85,1

¹⁾ ve fyzických osobách

¹⁾ v roce 2018 se škola jmenovala Vysoká škola sociálně správní, z. ú.